

SOTSIAALTEADUSKONNA ÕIGUSE INSTITUUDI TEADUS- JA ARENDUSTEgevuse AASTAARUANNE 2010

1. Instituudi struktuur

Õiguse instituut, Tallinn Law School, Tanel Kerikmäe

- Avaliku õiguse õppetool, Chair of Public Law, Ülle Madise
- Tehnoloogiaõiguse õppetool, Chair of Law and Technology, Katrin Merike Nyman-Metcalf
- Jean Monnet Euroopa õiguse õppetool, Jean Monnet Chair of European Law, Tanel Kerikmäe
- Inimõiguste keskus, Human Rights Centre, Evhen Tsybulenko

2. Instituudi T&A iseloomustus (täidab str.üksus)

2.1 Õppetoolide või muude alamstruktuuriüksuste T&A kirjeldus ja tähtsamad tulemused

(sh õppetoolide või muude alamstruktuuriüksuste kuni 5 olulisemat publikatsiooni, tähtsamad T&A finantseerimise allikad ning soovi korral T&A-ga seotud tunnustused, ülevaade teaduskorralduslikust tegevusest ülevaade teadlasmobiilsusest ning hinnang teadustulemustele)

2010. aastal toimus instituudi T&A tegevuses mitmeid olulisi sündmusi:

- Õiguse instituudi lektori Katarina Pijetlovići artikkel, mis on ilmunud ühes mõjukaimas Euroopa õiguse ajakirjas, valiti TTÜ 2010 parimaks teadusartiklikuks sotsiaalteaduste valdkonnas. Artikli mõjufaktor on 0.923, ETISE klassifikaator 1.1. Artikli näol on tegemist bibliomeetriliste andmete kohaselt ühe kõige silmapaistvama Eesti teadlaste poolt avaldatud õiguslase artikliga läbi aegade. Autor on spetsialiseerunud spordiõigusele, mis maailmas on saavutamas üha suuremat tähelepanu ning artiklis käsitletav teema on väga aktuaalne ka Eestis.
Pijetlovic, Katarina. 2010. Another Classic of EU Sports Jurisprudence: Legal Implications of Olympique Lyonnais SASP v Olivier Bernard and Newcastle UFC (C-325/08). European Law Review, 858-869.
- Töötasime välja Euroopa õiguse doktoriõppekava. TTÜ nõukogu kiitis doktoriõppekava HAJD10 heaks 16.12.2010. Õppekava rakendub 2011/2012. õppeaastast. Õppe- ja teadustöösse kaasatakse Helsinki, Uppsala, Coimbra jt ülikoolide õppejõud.
- Koostöös Sisekaitseakadeemiaga anti välja professor Eduard Raska mälestusele pühendatud artiklite kogumik "Õiguse sotsiaalsest olemusest ja toimest ühiskonnas", mis koondab endas professor Raska õpilaste, sõprade ja kolleegide artikleid erinevatest valdkondadest. Raamatut esitleti 1. oktoobril õigusteadlaste päevade raames Tartus.
- Jätkus koostöö Kaukasuse Ülikooliga (*Caucasus University*) Gruusias. Toimus üliõpilaste ja õppejõudude vahetus. Novembris külastastas õiguse instituudi delegatsioon koosseisus Tanel

Kerikmäe, Evhen Tsybulenko ja Archil Chochia Kaukaasia Ülikooli õigusteaduskonda, arutati edasisi koostöövõimalusi. Evhen Tsybulenko pidas loengu rahvusvahelisest humanitaarõigusest. Õiguse instituudis on kokku õppinud 34 vahetusüliõpilast Gruusiast.

- 13.10.2010 allkirjastas Tanel Kerikmäe koostöölepingu TTÜ õiguse instituudi ja Kõrgõzstani Riikliku Ülikooli õigusteaduskonna vahel. 2010/2011. õa sügissemestril õppis õiguse instituudis üks Kõrgõzstani vahetusüliõpilane, samasugune võimalus avaneb ka õiguse instituudi üliõpilastele. Leping näeb ka ette õppejõudude vahetust ning ühiste teadusprojektide läbiviimist. See on esimene taoline koostööleping Kesk-Aasia ülikooliga.
- TTÜ õiguse instituut oli partneriks Eötvös Loránd Ülikooli politoloogia ja õigusteaduskonna Jean Monnet Teadmuskeskuse projektis "Ida- ja Kesk-Euroopa riigid enne ja pärast laienemist". Projekti eesmärk on uurida Ida- ja Kesk-Euroopa riikide kogemusi Euroopa Liidu liikmetena ning stimuleerida õppe- ja teadustegevust selles valdkonnas.
- 2010. aastal osalesid prof Tanel Kerikmäe ja prof Katrin Nyman-Metcalf Lucerni ülikooli koordineeritud projektis "Post – Enlargement Constitutionalization in Central and Eastern Europe".
- 2010. aastast on õiguse instituudi nõukogu rahvusvaheline. Nõukogu koosseisu kuuluvad Helsinki Ülikooli õigusteaduskonna teadusprodekaan ja rahvusvahelise majandusõiguse instituudi direktor, professor Pia Letto-Vanamo ja Coimbra Ülikooli õigusteaduskonna professor Manuel Carlos Lopes Porto. See võimaldab arendada rahvusvahelist T&A tegevust.

Avaliku õiguse õppetool

Avaliku õiguse õppetool on üks kolmest Tallinna Tehnikaülikooli õiguse instituudi õppetoolist ning koondab endas õppe- ja teaduspotentsiaali avaliku õiguse valdkonnas. Õppetooli peamised õppesuunad ning spetsialiseerumised hõlmavad laiemalt nii Eesti kui võrdlevat avalikku õigust ja kitsamalt riigi- ja munitsipaalõigust.

2010. aastal tehti teadustööd eelkõige kolmes valdkonnas:

1) Eesti põhiseadusõiguse areng.

Prof Ülle Madise ja teadur Priit Vinkel jätkasid põhiseadusõiguse uurimist, tulemuseni jõudis osalus SIGMA projektis "SIGMA Project on Transparency and Confidentiality in Administrative Organisations".

2010. aastal osaleti Minnesota ülikooli professori Joseph L. Saatsi juhitud KIE riikide kohtusüsteemide uurimise projektis (study of judicial systems in Central and Eastern Europe). Töösse kaasati ka juhendatav TTÜ õiguse instituudi üliõpilane Janek Alekseitšik.

2) Elektrooniline hääletamine (juriidilised, sotsiaalsed ja poliitilised aspektid).

Interneti teel hääletamise põhiseaduspärasuse hindamise raamistiku (sh salajasuse ja valimisvabaduse õigusliku kontseptsiooni) väljatöötamine on unikaalne ja uuenduslik tulemus, mida on tunnustanud Riigikohus põhiseaduslikkuse järelevalve korras tehtud lahendis ning mis on praeguseks Euroopas ka laiemat kandepinda leidnud. Prof Ülle Madise ja Priit Vinkel osalesid EN elektroonilise hääletamise soovitusel e-hääletamise süsteemide sertifitseerimise juhiste väljatöötamise kitsamas töögrupis sisuliste valikute kujundajatena, juhised avaldatakse 2011 märtsis.

Koostöös sertifitseeritud IT-audiitori (CISA) Epp Maateniga valmis interdistsiplinaarne analüütiline case-study:

Madise, Ü.; Maaten, E. (2010). Internet Voting in Estonia. David Rios Insua and Simon French (Toim.). e-Democracy: A Group Decision and Negotiation Perspective (301 - 321). Springer Verlag

Ühistöös doktorandi Priit Vinkeliga valmis laiemalt Eesti e-teenuseid, sh e-hääletamist käsitlev artikkel:

Madise, Ü.; Vinkel, P. (2010). TIC, votacions per Internet i altres serveis electronics a Estonia. EINES, Política 2.0 (59 - 67). Barcelona, Kataloonia: Fundacio Josep Irla

3) Valimis- ja erakonnasüsteem ning õigusloome korraldus demokraatliku õigusriigi põhimõtte valguses.

Esindusdemokraatia riigiõiguslik analüüs nõuab valimissüsteemi (kandidaatide esitamise õigus, valimisringkondade moodustamise põhimõtted, võitja määramise reeglid), erakonnasüsteemi (erakonna asutamise võimalused, erakondade rahastamine, seatud piirangute õiguslik ja tegelik kehtivus) ja õigusloome korralduse (esinduskogu liikmete ning fraktsioonide õigused ja võimalused, otsustusprotseduurid) vaatlemist tervikuna. Ühegi komponendi eraldi uurimine ei anna vastuseid (st ei võimalda teha üldistusi ega leida seaduspärasusi), mis oleksid edaspidi õigusriigi kujundamisel rakendatavad. Viimane selle valdkonna publikatsioon ilmus 2009. 2010. aasta töö tulemused peaksid ilmuma 2011.

Prof Ülle Madise osales Euroopa Nõukogu GRECO (*Groupe d'Etats Contre la Corruption*) erakondade rahastamise rahvusvaheline eksperdina Aserbaidžaaani hindamisel, samuti jätkas tööd

Conference for E-Democracy and Open Government rahvusvahelise programmikomitee liikme ja teaduspublikatsioonide eelretsensendina (*Danube University Krems*).

Prof Ülle Madise läbis 2010. aastal koolituse “Õppekavagruppide üleminekuhindamine” (SA Archimedes) ja oli TÜ, SHI ja Akadeemia Nord õiguse õppekavade üleminekuhindamise töögrupi liige.

Prof Madise ja Priit Vinkel jätkasid uuritava valdkonna praktilist arendamist osaledes poliitika-kujundamises ning uuritava valdkonna populariseerimist meedias.

Tehnoloogiaõiguse õppetool

Tehnoloogiaõiguse valdkond on maailmas suhteliselt uus, ent kiirelt arenev. Kuna tehnoloogiline areng ja innovatsioon on Eestis prioriteediks, tuleb välja arendada ka neid toetav õiguslik raamistik, mille spetsialistidest on puudus kogu maailmas. TTÜ kui tehnoloogiaülikool on sobiv koht sellise suuna arendamiseks ning seetõttu loodigi TTÜ õiguse instituudis 1. märtsil 2010 tehnoloogiaõiguse õppetool.

Tehnoloogiaõiguse õppetooli õppe- ja teadustöö keskendub infoõigusele, tööstusomandile ja autoriõigusele. Plaanis on koostöö TTÜ teiste struktuuriüksustega, ettevõtetega ja teiste ülikoolidega.

Tehnoloogiaõiguse õppetooli tähtsamate tegevuste hulka kuulus kontakti loomine Stockholmi Ülikooli kahe rahvusvahelise magistriprogrammiga, IT Law ja Intellectual Property Law. Professor Katrin Nyman-Metcalf ja teadur Addi Rull külastasid detsembris Stockholmi Ülikooli, kus kohtusid õppejõududega ning arutasid õppetöö ja teaduse alast koostööd. Stockholmis viibimise ajal oli professor Nyman-Metcalf palutud pidama teaduslikku ettekannet Eesti Teadusliku Seltsi aastapäeval Rootsisis. Teemaks oli „Kuidas õigus mõjutab tehnoloogiat ja tehnoloogia õigust?“.

Mais külastas professor Nyman-Metcalf Erasmuse programmi raames Tessaloniki Aristotele ülikooli Kreekas, kus pidas loengu Euroopa Liidu õigusest ning arutas edasist koostööd. Läbirääkimiste tulemusena kirjutati alla ülikoolidevahelisele Erasmuse koostöölepingule. Professor Nyman-Metcalf kohtus Ateenas sealse ülikooli meediaõiguse õppejõuga, et arutada võimalikku edasist koostööd.

Novembris oli professor Nyman-Metcalf kutsutud Brasiiliasse. Brasilia linnas toimus seminar moodsa meedia regulatsiooni kohta. Seminaril osalesid ametnikud ning meediaorganisatsioonide liikmed. Professor Nyman-Metcalf esines ettekandega võrdleva meedia regulatsiooni kohta.

Detsembri teisel poolel oli professor Katrin Nyman-Metcalf kutsutud rahvusvahelisele teaduslikule ümarlauale Stockholmis, mida korraldas Folke Bernadotte instituut. See oli isiklike kutsete alusel loodud õigusriigi ja õigusreformide alalise uurimisgrupi esimene kohtumine. Professor Nyman-

Metcalf tutvustas Eesti e-riigi arengut ning ühtlasi Tallinna Tehnikaülikooli õiguse instituudi tehnoloogiaõiguse programmi.

Prof Katrin Nyman-Metcalfil on ilmunud vői 2011. aasta alguses ilmumas neli teaduslikku publikatsiooni, üks ETIS klassifikaatori alusel 1.3 ja kaks publikatsiooni koostöös prof Tanel Kerikmäega ETIS klassifikaatori alusel 1.2.

Kerikmäe, T.; Nyman-Metcalf, K. (2010). Karlsruhe vs. Lissabon: an Overture to a Constitutional Dialogue? *European Journal of Law Reform*, xx - xx. [ilmumas].

Kerikmäe, T.; Nyman-Metcalf, K.; Pöder, M-L. (2010). The August 2008 Russian-Georgian War: Issues of international law. *Baltic Yearbook of International Law*, 10, xx - xx. [ilmumas].

Nyman Metcalf, K. (2010). Mõningad vaatekohad Euroopa õiguse ja põhiseaduse vahekorrale. Kas Euroopa Liit on riik? *Juridica*, XVIII(V), 346 - 353.

Nyman-Metcalf, K.; Richter, A. (2010). *Guide to the Digital Switchover*. Vienna: OSCE.

Jean Monnet Euroopa õiguse õppetool

Euroopa Liidu õiguse õppetooli teadus-ja arendustegevuse valdkond on Euroopa Liidu õigus (*European Union Law*). Õppetooli juhatajaks on professor Tanel Kerikmäe. Õppetoolis töötavad veel lektorid Kari Käsper ja Katarina Pijetlovic ning külalisõppejõududena John Hodgson, Matti Kauppi, Willem Bastiaan van Bockel.

2010. aastal valiti Tanel Kerikmäe Euroopa õiguse professoriks.

Enam kui 10 aasta jooksul Euroopa komisjoni Jean Monnet grantide toel välja arendatud Euroopa Liidu õiguse alane õppetegevus on olnud jätkusuutlik ning toonud Eestisse õppima üle 50 välis-üliõpilase aastas.

Jätkati koostööd Euroopa Liidu õiguse suunal Jean Monnet tippkeskusega (*Centre of Excellence*).

Euroopa Komisjon toetab kolme aasta jooksul Tallinna Tehnikaülikooli õiguse instituudis Euroopa Liidu õiguse õpetamist ligi 330 000 krooniga. Sel aastal sai TTÜ ainsa ülikoolina Balti riikidest Euroopa Komisjoni Jean Monnet programmi rahastuse.

Tanel Kerikmäe on SA Archimedes projekti “TLÜ, TÜ & TTÜ ühismoodul: Aasia ühiskonnad, majandus ja poliitika” põhitäitja ning osales projektis: 2009-2010 Head of Component (Constitutional reform) and Key legal expert in the EU funded project, implemented by Deutsche Gesellschaft für Technische Zusammenarbeit (GTZ) “Support to Judiciary Reform in the Kyrgyz Republic”, Bishkek.

Tanel Kerikmäe kutsuti Acta Iuridica Olomuensis (Palacky University, Olomouc) toimetuskolleegiumi liikmeks.

Õppetooli lektori Katarina Pijetlovici artikkel valiti 2010. aastal õiguse instituudi parimaks artikliks ja TTÜ 2010 parimaks teadusartikliks sotsiaalteaduste valdkonnas:

Pijetlovic, Katarina. 2010. Another Classic of EU Sports Jurisprudence: Legal Implications of *Olympique Lyonnais SASP v Olivier Bernard and Newcastle UFC (C-325/08)*. *European Law Review*, 858-869.

Prof Kerikmäel on ilmunud või 2011. aasta alguses ilmumas 7 teaduslikku publikatsiooni, neist 6 koostöös teiste autoritega.

Kerikmäe, T.; Nyman-Metcalf, K. (2010). Karlsruhe vs. Lissabon: an Overture to a Constitutional Dialogue? *European Journal of Law Reform*, xx - xx. [ilmumas].

Kerikmäe, T.; Nyman-Metcalf, K.; Pöder, M-L. (2010). The August 2008 Russian-Georgian War: Issues of international law. *Baltic Yearbook of International Law*, 10, xx - xx. [ilmumas].

Kerikmäe, T. (2010). Estonia as an EU state: lack of proactive constitutional dialogue. *Kyriaki Topidi, Alexander H.E. Morawa (Toim.). Constitutional Evolution in Central and Eastern Europe Expansion and Integration in the EU (11 - 42)*. Farnham: Ashgate Publishing Ltd.

Inimõiguste keskus

- Keskuse põhitegevuseks 2010. aastal oli töö projektiga "Diskrimineerimisega võitlemine ning sallivuse ja võrdsuse edendamine Eestis" (*Combating discrimination and promoting tolerance and equality in Estonia*). Põhitegevuse hulka kuulus nii rahvusvahelise konverentsi korraldamine kui üldsuse teavitamisele suunatud tegevusi. Projekti rahastas Euroopa Komisjon läbi PROGRESS programmi ning Sotsiaalministeerium.

Albrant, M.; Haruoja, M.; Käsper, K.; Kübar, U.; Meiorg, M. (2010). Inimõigused Eestis 2008-2009. Tallinna Tehnikaülikooli õiguse instituudi inimõiguste keskuse aastaaruanne. Tallinn: Tallinna Tehnikaülikooli Kirjastus.

2.2 Instituudi teadus- ja arendustegevuse teemade ja projektide arvandmed

Haridus- ja Teadusministeerium:

- sihtfinantseeritavad teemad
- baasfinantseerimise toetusfondist rahastatud projektid (sh TTÜ tippkeskused)
- riiklikud programmid

teiste ministeeriumide poolt rahastatavad riiklikud programmid
uurija-professori rahastamine.

SA Eesti Teadusfond:

- grandid
- ühisgrandid välisriigiga
- järeldoktorite grandid (SA ETF ja Mobilitas)

– tippteadlase grandid (Mobilitas)

Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus:

– eeluuringud

– arendustoetused

SA Archimedeseaga sõlmitud lepingud:

– Infrastruktuur (nn „mini-infra“, „asutuse infra“),

– Eesti tippkeskused

– muud T&A lepingud

SA Keskkonnainvesteeringute Keskusega sõlmitud lepingud
siseriiklikud lepingud

EL Raamprogrammi projektid 1

välisriiklikud lepingud 1

2.3 Instituudi töötajate poolt avaldatud sihtfinantseeritava teadusteema taotlemisel arvestatavad eelretsenseeritavad teaduspublikatsioonid (ETIS klassifikaatori alusel 1.1, 1.2, 1.3, 2.1, 2.2, 3.1, 3.2, 3.3, 4.1 ja 5.1)

1.1

Pijetlovic, K. (2010). Another Classic of EU Sports Jurisprudence: Legal implications of Case C 325/08 *Olimpique Lyonnais v. Olivier Bernard and Newcastle United*. *European Law Review*, 35(6), 858 - 869.

1.2

Kerikmäe, T.; Nyman-Metcalf, K. (2010). Karlsruhe vs. Lissabon: an Overture to a Constitutional Dialogue? *European Journal of Law Reform*, xx - xx. [ilmumas]

Kerikmäe, T.; Nyman-Metcalf, K.; Pöder, M-L. (2010). The August 2008 Russian-Georgian War: Issues of international law. *Baltic Yearbook of International Law*, 10, xx - xx. [ilmumas]

1.3

Nyman Metcalf, K. (2010). Mõningad vaatekohad Euroopa õiguse ja põhiseaduse vahekorrale. Kas Euroopa Liit on riik? *Juridica*, XVIII(V), 346 - 353.

2.2

Nyman-Metcalf, K.; Richter, A. (2010). *Guide to the Digital Switchover*. Vienna: OSCE

Burns, W. (2010). *Methodology of Law; Civil Law and Common Law Perspectives*. Tallinn: Tallinn University of Technology [ilmumas]

3.1

Kerikmäe, T. (2010). Estonia as an EU state: lack of proactive constitutional dialogue. Kyriaki Topidi, Alexander H.E. Morawa (Toim.). *Constitutional Evolution in Central and Eastern Europe Expansion and Integration in the EU* (11 - 42). Farnham: Ashgate Publishing Ltd

Madise, Ü.; Maaten, E. (2010). Internet Voting in Estonia. David Rios Insua and Simon French (Toim.). *e-Democracy: A Group Decision and Negotiation Perspective* (301 - 321). Springer Verlag

3.2

Kerikmäe, T. (2010). Consensus facit legem. Olemise õigus (7 - 10). Tallinn: Sisekaitseakadeemia

Kerikmäe, T. (2010). Euroopa Zeitgeist ja Eesti valikud Põhiseaduse mõtestamisel. Hent Kalmo ja

Marju Luts-Sootak (Toim.). Iganenud või igavene? Tekste kaasaegsest suveräänsusest (157 - 185). Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus

Kerikmäe, T. (2010). Sissejuhatus. Kairat Osmonaliev (Toim.). Academic Commentaries of Kyrgyz Constitution (xx - xx). Bishkek: Altõn publications

Madise, Ü.; Vinkel, P. (2010). TIC, votacions per Internet i altres serveis electronics a Estonia. EINES, Politica 2.0 (59 - 67). Barcelona, Kataloonia: Fundacio Josep Irla

3.3

Albrant, M.; Haruoja, M.; Käsper, K.; Kübar, U.; Meiorg, M. (2010). Inimõigused Eestis 2008-2009. Tallinna Tehnikaülikooli õiguse instituudi inimõiguste keskuse aastaaruanne. Tallinn: Tallinna Tehnikaülikooli Kirjastus

Mishina, E.; Kerikmäe, T.; Osmonaliev, K.; Džumabaev, M; Okenova, R.; Sharshenbaev, A. (2010). Glossary on Constitutional Law.

2.4 Instituudis kaitstud doktoriväitekirjade loetelu

2.5 Instituudis järeldoktorina T&A-s osalenud isikute loetelu

2.4 Instituudis loodud tööstusomandi loetelu

3. Instituudi infrastruktuuri uuendamise loetelu